

מדינת ישראל

משרד המשפטים

ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי-מנהלי)

ירושלים: י"א באייר תשפ"ב
12 במאי 2022
תיקנו: 803-05-2021-000001

לכבוד
מר אביגדור ליברמן
שר האוצר

שלום רב,

הנדון: חוות דעת למניעת ניגוד עניינים בכהונתך כשר האוצר

בהתאם לכלל 7 לכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים (י"פ התשס"ג, 1136) (להלן: "כללי אשר"), במקרה של חשש לניגוד עניינים יש לפעול בהתאם לחוות דעת היועצת המשפטית לממשלה. נוכח הפרטים שמסרת לנו, אבקש לחוות את דעתי, על דעת היועצת המשפטית לממשלה, כדלהלן:

רקע

1. בשאלון לאיתור חשש לניגוד עניינים שמסרת לידינו ביום 9.8.2021, ציינת בין היתר את הפרטים הבאים:

א. בניך, יעקב (קובי) ליברמן ועמוס ליברמן הם הבעלים של חברת למד ע.ק. אחזקות בע"מ (ח.פ. 515296358; להלן: **חברת למד**). עוד מסרת כי לחברת למד שתי חברות בת:

1. חברת וויילנד (ח.פ. 516177102; להלן: **חברת וויילנד**), שמשמשת כסוכנת נסיעות של חברות תעופה ונציגת חברות זרות בארץ – חברות איירופלוט, יוקריין אינטרנשיונל, אזאל, וכן היא בקשרים עסקיים עם אנשי העסקים אבי רייק ואהרן מייברג. חברת למד מחזיקה ב-50% מהמניות של חברת וויילנד ויתרת המניות מוחזקת על ידי תאגיד סלובקי בשם "אירוספייס אינטרנשיונל הולדינגס".
2. קבוצת גני שורשים בע"מ (ח.פ. 515434843, להלן: **קבוצת גני שורשים**), שעוסקת בייזום והפעלה של גני ילדים לגיל הרך.

בנוסף, על פי השאלון שמסרת, לחברת למד קשר עסקי עם חברת My Tower, חברת סוטר, וכן קשרים של ייצוא טכנולוגיות ומוצרים ישראלים עם החברות הבאות: אלביט מערכות

בע"מ, Ultra Information Solution, סאייטו טק, מגל מערכות ביטחון בע"מ, Rayzone
 Airvrix, Group, IDE Water Assets ו-IDE Technologies.

ב. בנד, מר יעקב ליברמן, משמש כדירקטור מטעם תאגיד בשם Alpha Capital Analyst בחברה אינגב בע"מ (ח.פ. 516084621, להלן: **חברת אינגב**), אשר זכתה בחודש דצמבר 2019 במכרז של רשות החדשנות להקמת חממת חדשנות בפריפריה.

ג. בנד, מר עמוס ליברמן, משמש כדירקטור בחברת רני צים מרכזי קניות בע"מ (ח.פ. 514353671), הנסחרת בבורסה לניירות ערך בת"א, ואשר על-פי האתר שלה עוסקת בהקמה והפעלה של רשת מתחמי קניות. בנוסף, מר עמוס ליברמן מועסק גם בחברת ציינה מוטורס ומחזיק במניות של חברה זו באמצעות נאמן. על-פי האתר שלה, חברה זו עוסקת בייבוא תחבורה.

ד. בתד, גבי מיכל ליברמן-גלון, שימשה עד לפני מספר שנים כמנהלת תוכנית חינוך בהר הרצל מטעם ההסתדרות הציונית, ובשנים האחרונות נמצאת בחל"ת. בעלה, מר יונתן גלון, מנהל את קרן JNF אנגליה בישראל.

ה. אביו של מר גלון, מר מריו זוזל, הוא יו"ר הדירקטוריון והבעלים של חברת אלמוגים בע"מ (להלן: **חברת אלמוגים**), חברה ציבורית אשר בין היתר בונה פרויקטים של "מחיר למשתכן", ניגשת למכרזים של רשות מקרקעי ישראל ועוד.

ו. חברי הקרובים כוללים את האנשים הבאים: מר משה ליאון, ראש עיריית ירושלים, מר הראל ויזל, יו"ר הדירקטוריון והבעלים של חברת "ויזל-פוקס", מר יוסי אבו, מנכ"ל חברת שותפות דלק קידוחים, מר ארנון מילצ'ין, מר יצחק קויפמן, יו"ר חברת ציינה מוטורס, מר מרטין שלאף, מר מיכאל צ'רנוי, מר דן גרטלר, מר ישראל יהושע, מר שמואל חייק, מר שרון שלום, מר דני גיטנשטיין, מר ולדימיר גוסניסקי, עו"ד עלס דוברונסקי, מר גד זאבי, מר אבי זנדברג, מר סימו טובול, מר משה גולברי, מר מרק שבד, מר פולי מרדכי, גבי תמי מוזס, מר בני נחמיה, מר יורי קאנר, מר ברק רוזן.

ז. יועציד הקרובים הם אלה: רו"ח מיכה לזר, עו"ד ירון קוסטליץ (משרד עו"ד קוסטליץ ושות'), עו"ד נתי שמחוני, משרד עו"ד משה דרוקר ושות', משרד רו"ח ליאון-אורליצקי, מר עידו הר טוב, מר דוד ספקטור.

צעדים למניעת ניגוד עניינים

2. **חברת למד**: על-פי הנמסר, לחברת למד אין כיום זיקה ישירה לפעילות המשרד. ואולם יצוין למען הסדר הטוב כי עליך להימנע מלטפל בכל עניין הנוגע באופן ישיר לחברת למד, לחברות שבשליטתה, וכן בכל עניין הנוגע למיטב ידיעתך לנושאי המשרה בחברת למד, לבעלי השליטה בחברה או לחברות שבשליטת בעלי השליטה, ללקוחות מהותיים של החברה, לבעלי עניין בחברה, וכן לספקים מהותיים ושותפים עסקיים של החברה. בתוך כך עליך להימנע מלעסוק בכל עניין הנוגע באופן ישיר למי מהחברות, האנשים והגופים שמצוינים בסעיף 1(א) שלעיל.

3. עיסוקים נוספים של קרובי משפחתך :

א. על-פי הנמסר, לחברות העסקיות שמצוינות בסעיפים 1(ב)-(ד) בהם מועסקים בניך, אין זיקה לפעילות המשרד. כמו כן, ביחס לחברת אינגב יצוין שככלל, שוק ההייטק מתנהל עם מעורבות ממשלתית פחותה משווקים אחרים, אין למשרד האוצר נגיעה ישירה לתחום זה ובפרט אין לו נגיעה ישירה לחברה ספציפית כזו או אחרת. ואולם מעת לעת משרד האוצר עוסק בתחום ההייטק, בדגש על ליווי הפעילות של רשות החדשנות. למען הסדר הטוב יצוין כי הגם שאינך נדרש לקבל ברגיל החלטות בנושאים אלה, בשל התפקידים שאותם ממלאים בניך בחברות אלה, עליך להימנע מלטפל בכל עניין הנוגע באופן ישיר לחברות האמורות.

ב. יודגש כי הגבלה זו לא חלה על ההסתדרות הציונית העולמית, שכן ביתך, גבי מיכל ליברמן-גלון, נמצאת בחל"ית. יחד עם זאת, עליך לדווח לח"מ במידה שגבי ליברמן-גלון תחזור לעבוד באופן פעיל בהסתדרות הציונית.

ג. עליך להימנע מלטפל בכל עניין הנוגע במישרין לחברת אלמוגים, לחברות שבשליטתה, וכן בכל עניין הנוגע למיטב ידיעתך לנושאי המשרה בחברת אלמוגים, לבעלי השליטה בחברה או לחברות שבשליטת בעלי השליטה.

ד. עליך להימנע מלטפל בכל עניין הנוגע במישרין לקרן JNF אנגליה בישראל, לחברות שבשליטתה, וכן בכל עניין הנוגע למיטב ידיעתך לנושאי המשרה בקרן, לבעלי השליטה בחברה או לחברות שבשליטת בעלי השליטה.

4. חברייך הקרובים ויועצייך : במסגרת תפקידך כשר אוצר וכחבר ממשלה, יהיה עליך להימנע מלטפל בכל עניין הנוגע במישרין לחברייך ולמקורביך שצוינו לעיל בסעיפים 1(ו)-(ז), וכן לכל עניין אשר למיטב ידיעתך נוגע במישרין לעסקיהם.

כמו כן, ביחס למקורביך שהם עורכי דין או רואי חשבון המטפלים בענייניך האישיים או הפוליטיים, ומעניקים לך שירות אישי ומתמשך, עליך להימנע מלטפל בעניינים שבהם אותם מקורבים מטפלים עבור לקוחות אחרים שלהם המובאים בפני הממשלה או בפניך כשר. חשוב להדגיש כי אין הכוונה לכך שעליך להימנע ממעורבות בכל עניין שנוגע לכל אחד מהלקוחות של מקורבים אלו, כאשר הם אינם מיוצגים על-ידי עורכי הדין הנזכרים לעיל, שכן למיטב ידיעתנו אין לך קשר אישי עם אותם לקוחות. אלא, עליך להימנע מלטפל רק בעניינים אשר בהם, למיטב ידיעתך, יועצייך ומקורביך מטפלים, והם מובאים בפני הממשלה או בפניך.

5. ירושלים : בשים לב למערכת היחסים החברית הקרובה שלך עם מר משה ליאון, ראש עיריית ירושלים, להלן פירוט הסמכויות המרכזיות אותן אתה מחזיק שנוגעות ישירות לעיריית ירושלים, וההגבלות הנדרשות ביחס אליהן :

א. סמכויות אשר מופעלות על ידי שר האוצר לאחר עבודת מטה של גורמי המקצוע במשרד האוצר :

- סעיף 31 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985 (להלן – **חוק יסודות התקציב**), ומכוחו תקנות יסודות התקציב (המחאה או שעבוד של זכות בידי רשות מקומית), התשנ"א-1991. מכוח סעיפים אלה, שר האוצר, בהסכמת שר הפנים, רשאי לאשר לרשות מקומית להמחות זכות או חלק ממנה גם אם לא נתקיימו התנאים שבהם נדרשת רק הסכמת החשב הכללי. על פי הנמסר לנו ממושרד האוצר, לפני כל הפעלת סמכות בנושא זה מתקיימת עבודת מטה שכוללת את אגף החשב הכללי.
- סעיף 45 לחוק יסודות התקציב, שעניינו התקשרות ארוכת טווח לביצוע מיזם. טרם התקשרות של רשות מקומית עם זוכה בהסכם לביצוע מיזם לתקופה העולה על 3 שנים, נדרשת הרשות לקבל היתר של שר הפנים ושר האוצר.
- סעיף 9(ב)(2) לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג-1992 (להלן – **חוק ההסדרים**), שעניינו אישור חריג להטלת ארנונה. בכל שנה יכולה רשות מקומית לבקש העלאה או הפחתה חריגות בארנונה, מעבר לשיעור העדכון, ולשם כך תידרש הרשות לאישור שר הפנים ושר האוצר.
- סעיף 11 לחוק ההסדרים, שעניינו תוספת ארנונה, קובע כי רשות שאושרה לה תכנית הבראה יכולה לבקש תוספת ארנונה שלא במועד קבוע בשנה, ולשם כך תידרש לקבל אישור מאת שר הפנים, בהסכמת שר האוצר.
- תקנה 10 לתקנות הסדרים במשק המדינה (ארנונה כללית ברשויות המקומיות), התשס"ז-2007: לצורך שינוי סיווג נכס (בנסיבות מסוימות) והטלת ארנונה במקרים של הרחבת תחום השיפוט של הרשות המקומית, נדרש אישור שר הפנים ושר האוצר.

ביחס לכלל הסמכויות האמורות, בשים לב לכך שלצורך הפעלתן מתבצעת עבודת מטה מקצועית במשרד ובהתחשב בנוסף בכך שהחלטות מתקבלות על ידי שני שרים, תוכל להפעיל את הסמכויות הנ"ל לאחר קבלת העמדה המקצועית של ראש אגף במשרד האוצר שרלבנטי לנושא או של מנכ"ל משרד האוצר ועל בסיסה. זאת אף אם יש מחלוקת מקצועית במשרד בנושא בין ראשי אגפים שונים הרלבנטיים לנושא, ובלבד שהעמדה המקצועית תפורט במכתב מנומק של ראש האגף הרלבנטי או של מנכ"ל המשרד. ככל שתבקש לסטות מעמדת כלל גורמי המקצוע במשרד, עליך לפנות ליועץ המשפטי למשרד האוצר לשם בחינת הנושא בתיאום עם הח"מ.

ב. סעיף 46 לחוק יסודות התקציב, שעניינו היתרי אשראי. ממושרד האוצר נמסר בנושא זה כי הסמכות מואצלת מדי שנה על-ידי השר לגורמים מקצועיים במשרד. בנסיבות אלה, לא נוצר קושי ולכן אין מניעה להמשיך באצילה באופן רגיל.

ג. סעיף 4(א) לחוק יסוד: ירושלים בירת ישראל, שעניינו מענק הבירה, קובע כי הממשלה תשקוד על פיתוחה ושגשוגה של ירושלים ועל רווחת תושביה על-ידי הקצאת משאבים מיוחדים, לרבות מענק שנתי מיוחד לעיריית ירושלים (מענק הבירה) באישור ועדת הכספים של הכנסת. הסעיף אינו כולל התייחסות מפורשת לשר האוצר. ממושרד האוצר נמסר כי בפועל המענק מאושר על ידי הממונה על התקציבים ומנכ"ל משרד הפנים, ובדרך כלל שר האוצר אינו מעורב בהחלטה. בשלב הנוכחי, אושר מענק בירה עד סוף שנת 2022. משרד

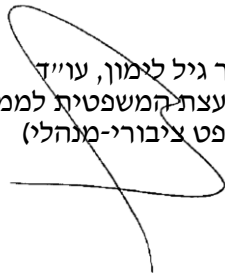
האוצר יוכל להמשיך בפרקטיקה הרגילה של אישור ללא מעורבותך. ככל שתבקש לעסוק בנושא, בשים לב לכך שמדובר בסמכות שנובעת מחקיקת יסוד ואשר משפיעה על העירייה באופן ישיר ומשמעותי, יהיה עליך לפנות ליועץ המשפטי למשרד האוצר על-מנת לבחון את העניין בנסיבותיו בתיאום הח"מ.

ד. מכוח סעיף 4 לחוק היסוד, מתקבלות החלטות ממשלה שונות בדבר הקצאת כספים לפיתוח ירושלים, וביניהן תכנית היובל שקבעה תכניות חומש לירושלים. הסעיף אינו כולל התייחסות מפורשת לשר האוצר. ממשרד האוצר נמסר כי בשים לב להיקפים של התקציבים המוקצים בהחלטות הממשלה האמורות, ההצעות מוגשות בדרך כלל ביחד עם שר האוצר אך לא על ידי משרד האוצר, אף שבכל מקרה נדרשת עמדתו בעניין. תוכל להמשיך ולהפעיל את הסמכות האמורה, אף שהיא נוגעת במישרין לעיריית ירושלים ומשפיעה עליה באופן משמעותי, וזאת בשים לב לנסיבות הבאות: מדובר בתכניות שנידונות בממשלה כולה; הן נבחנות על ידי גורמים מקצועיים רבים; ולא יהיה זה סביר שלא לאפשר לשר האוצר לעסוק בנושא תקציבי משמעותי זה.

6. ככל שיחול שינוי במידע שמסרת במסגרת השאלון או שיתעורר מידע חדש שעשוי להיות רלוונטי לתפקידך כשר האוצר או כחבר ממשלה, אנא עדכן אותנו בסמוך לכך.

בברכה,

ד"ר גיל לימון, עו"ד
המשנה ליועצת המשפטית לממשלה
(משפט ציבורי-מנהלי)

העתק:

גב' גלי בהרב-מיארה, היועצת המשפטית לממשלה
מר מתניהו אנגלמן, מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור
עו"ד אסי מסינג, היועץ המשפטי, משרד האוצר